A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (második tanács)
2004. november 11.*

A C-457/02. sz. ügyben,

az EK 234. cikke alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában,

amelyet a Tribunale penale di Terni (Olaszország) a Bírósághoz 2002. december 18-án érkezett, 2002. november 20-i végzésével terjesztett elő az előtte

Antonio Niselli

ellen folytatott büntetőeljárásban,

A BÍRÓSÁG (második tanács),

tagjai: C. W. A. Timmermans tanácselnök, C. Gulmann bíró és J.-P. Puissochet (előadó) bíró,

főtanácsnok: J. Kokott,
hivatalvezető: M. Múgica Arzamendi főtanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2004. május 6-i tárgyalásra,

* Az eljárás nyelve: olasz.

figyelembe véve a következők által benyújtott észrevételeket:

— A. Niselli képviseletében L. Mattrella és E. Morigi avvocati,

— az olasz kormány képviseletében I. M. Braguglia, meghatalmazotti minőségben, segítője: M. Fiorilli avvocato dello Stato,

— az osztrák kormány képviseletében E. Riedl, meghatalmazotti minőségben,

— az Európai Közösségek Bizottsága képviseletében M. Kostantidinis és R. Amorosi, meghatalmazotti minőségben, segítőjük: G. Bambara avvocato,

a főtanácsnok indítványának a 2004. június 10-i tárgyaláson történt meghallgatását követően,

meghozta a következő

Ítéletet

1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az 1991. március 18-i 91/156/EGK tanácsi irányelvvel (HL L 78., 32. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 2. kötet, 3. o.) és az 1996. május 24-i 96/350/EK bizottsági határozattal (HL L 135., 32. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 3. kötet 59. o.) módosított, a hulladékokról szóló, 1975. július 15-i 75/442/EGK tanácsi irányelv (HL L 194., 39. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 1. kötet, 23. o., a továbbiakban: 75/442 irányelv) értelmezésére irányul.

2 Ez a kérelem az illetékes hatóság előzetes engedélye nélkül végzett hulladékgazdálkodási tevékenység folytatásával vádolt A. Niselli ellen indított büntetőeljárás keretében került benyújtásra.

Jogi háttér

A közösségi szabályozás

3 A 75/442 irányelv a nemzeti jogszabályoknak a hulladékgazdálkodás területén történő közelítését célozza.

4 Ezen irányelv 1. cikke a) pontjának első bekezdése úgy határozza meg a hulladékot, mint „az I. mellékletben felsorolt kategóriák bármelyikébe tartozó olyan anyag vagy tárgy, amelytől birtokosa megválik, megválni szándékozik, vagy megválni köteles".

5 A 75/442 irányelv „Hulladékkategóriák" című I. melléklete különösen az alábbiakat nevezi meg: a Q1 pontban a „[t]ovábbiakban másként meg nem határozott termelési vagy fogyasztási maradékok"; a Q14 pontban az „[o]lyan termékek, amelyeket birtokosuk tovább nem használ (pl. mezőgazdasági, háztartási, irodai, kereskedelmi és bolti hulladékok stb.)"; a Q16 pontban pedig „[b]ármely olyan anyag vagy termék, ami [helyesen: amely] nem tartozik a fenti kategóriákba".

6 A 75/442 irányelv 1. cikke a) pontjának második bekezdése megbízta az Európai Közösségek Bizottságát azzal a feladattal, hogy készítsen „jegyzéket [...] azokról a

hulladékokról, amelyek az I. mellékletben felsorolt hulladékkategóriákba tartoznak" (a továbbiakban: hulladékjegyzék). Ez a tárgya a hulladékjegyzéknek a 75/442 tanácsi irányelv 1. cikkének a) pontja értelmében történő meghatározásáról szóló 94/3/EK határozat, valamint a veszélyes hulladékok jegyzékének a veszélyes hulladékokról szóló 91/689/EGK tanácsi irányelv 1. cikkének (4) bekezdése értelmében történő meghatározásáról szóló 94/904/EK tanácsi határozat felváltásáról szóló, 2000. május 3-i 2000/532/EK bizottsági határozatnak (HL L 226., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 5. kötet 151. o.). Ez a jegyzék több alkalommal módosításra került, legutóbb a 2001. július 23-i 2001/573/EK tanácsi határozat (HL L 203., 18. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 6. kötet, 165. o.) módosította. A hulladékjegyzék 2002. január 1-jén lépett hatályba. E jegyzék 17. főcsoportjában szerepelnek az „[é]pítkezésből és bontásból származó hulladékok (beleértve a szennyezett helyszínekről kitermelt földet is)". E főcsoport 17 04 kódja alatt különböző fémhulladékok vannak felsorolva. A hulladékjegyzék bevezetője kifejti, hogy harmonizált jegyzékről van szó, amely rendszeresen felülvizsgálatra kerül, azonban „egy anyag jegyzékbe történő felvétele nem jelenti azt, hogy az anyag minden körülmények között hulladék. Az anyagok csak abban az esetben minősülnek hulladéknak, ha a 75/442/EGK irányelv 1. cikke a) pontjának »hulladékra« adott meghatározásának megfelelnek".

7 Az említett irányelv 1. cikkének b) pontja úgy határozza meg a „termelőt", mint „akinek a tevékenysége során hulladék keletkezik (»eredeti előállító«) és/vagy bárki, aki előkészítő feldolgozási folyamatot, keverést vagy egyéb olyan műveletet végez, ami [amely] ezen hulladék jellegében vagy összetételében változást eredményez".

8 A „birtokos" a 75/442 irányelv 1. cikke c) pontjának meghatározása szerint „a hulladék termelője, vagy az a természetes vagy jogi személy, akinek a hulladék a birtokában van".

9 Az említett irányelv 1. cikkének d) pontja úgy határozza meg a hulladékkal való „gazdálkodást", mint „a hulladékok gyűjtése, szállítása, hasznosítása és ártalmatlanítása, beleértve az ilyen műveletek felügyeletét és a hulladéklerakók utógondozását is lezárásuk után [helyesen: a hulladélerakók lezárás utáni felügyeletét is]".

10 Az 1. cikk e) és f) pontja úgy határozza meg a hulladékok „ártalmatlanítását" és „hasznosítását", mint bármely olyan műveletet, amelyet a II. A. és II. B. melléklet felsorol. E mellékleteket az 1996. május 24-i 96/350/EK határozat (HL L 135., 32. o.; magyar nyelvű különkiadás 15. fejezet, 3. kötet, 59. o.) a tudományos és technikai fejlődés alapján kiigazította. A II. B. mellékletben felsorolt hasznosítást szolgáló műveletek között szerepel az R4 pontban a „[f]émek és fémvegyületek visszanyerése, újrafeldolgozása", az R13 pontban pedig a „[t]árolás a[z említett mellékletben meghatározott] műveletek valamelyikének elvégzése érdekében (a képződés helyén történő átmeneti tárolás és gyűjtés kivételével)".

11 A 75/442 irányelv 3. cikke (1) bekezdésének b) pontja többek között úgy rendelkezik, hogy a tagállamoknak megfelelő intézkedéseket kell tenniük annak érdekében, hogy elősegítsék a hulladékok újrahasznosítás, újrahasználat, regenerálás vagy bármely más másodlagos nyersanyag kivonására szolgáló művelet segítségével történő hasznosítását.

12 Ugyanezen irányelv 4. cikke úgy rendelkezik, hogy a tagállamok megteszik a szükséges intézkedéseket annak biztosítására, hogy a hulladék hasznosítása vagy ártalmatlanítása az emberi egészség veszélyeztetése, valamint anélkül történjen, hogy olyan folyamatokat vagy módszereket használnának, amelyek veszélyesek lehetnek a környezetre, így különösen ne jelentsen kockázatot a vízre, a levegőre, a talajra, a növény- és állatvilágra és ne befolyásolja hátrányosan a tájképet vagy a különleges érdeklődésre számot tartó helyeket. Ugyanez a cikk előírja, hogy a tagállamok ezenkívül megteszik a szükséges intézkedéseket annak érdekében, hogy megtiltsák a hulladékok ellenőrizetlen elvezetését vagy lerakását, illetve ellenőrizetlen ártalmatlanítását.

13 A 75/442 irányelv 9. és 10. cikke úgy rendelkezik, hogy minden olyan létesítménynek vagy vállalkozásnak, amelyik hulladékártalmatlanítási műveleteket vagy hulladékhasznosítási műveleteket végez, engedélyt kell beszereznie az illetékes hatóságtól.

14 Bizonyos feltételek fennállása esetén azonban a 75/442 irányelv 11. cikke mentességet biztosít az engedély beszerzése alól.

A nemzeti szabályozás

15 A 75/442 irányelvet az 1997. november 8-i 389. sz. törvényerejű rendelettel (GURI 261. sz., 1997. november 8.) módosított, a hulladékokról szóló 91/156/EGK, a veszélyes hulladékokról szóló 91/689/EGK, valamint a csomagolásról és a csomagolási hulladékról szóló 94/62/EK irányelvek végrehajtásáról szóló, 1997. február 15-i 22. sz. törvényerejű rendelet (a GURI 38. számának rendes melléklete, 1997. február 15.; a továbbiakban a 22/97 törvényerejű rendelet) ültette át az olasz jogba.

16 A 22/97 törvényerejű rendelet 6. cikke (1) bekezdésének a) pontja úgy határozza meg a „hulladékot", mint „az A mellékletben felsorolt kategóriák bármelyikébe tartozó olyan anyag vagy tárgy, amelytől birtokosa megválik, megválni szándékozik, vagy megválni köteles". Ugyanezen törvényerejű rendelet A melléklete átveszi a 75/442 irányelv I. mellékletének „hulladékkategóriák" jegyzékét. A 22/97 törvényerejű rendelet B, C és D. melléklete pedig — a 75/442 irányelv II. A. és II. B. mellékletéhez hasonlóan — egymás után felsorolja a hulladékártalmatlanítási és -hasznosítási műveleteket, valamint a — 91/689 irányelv 1. cikk (4) bekezdésében meghatározott — veszélyes hulladékokat.

17 A 22/97 törvényerejű rendelet hatósági engedélyhez köti az egyes hulladékfajtákkal történő gazdálkodás folytatását. Az engedély hiánya büntetőjogi szankciót von maga után.

18 Az alapügy tárgyát képező büntetőeljárás megindítását követően adták ki a 2002. július 8-i 138. sz. törvényrendeletet (GURI 158. sz., 2002. július 8.), amelyet 2002. augusztus 8-án a 178. számú törvénnyé alakítottak át (GURI 187. sz., 2002. augusztus 10., a továbbiakban: a 138/02 törvényrendelet).

19 E törvényrendelet 14. cikkében szerepel a „hulladék" kifejezés 22/97 törvényerejű rendelet alapján megadott „hiteles értelmezése", amely a következőképpen rendelkezik:

„(1) A [22/97] törvényerejű rendelet 6. cikke (1) bekezdésének a) pontjában és annak későbbi módosításaiban [...] alkalmazott »megválik«, »megválni szándékozik« vagy »megválni köteles« kifejezéseket a következőképpen kell értelmezni:

a) »megválik«: minden cselekedet, amellyel anyagot, tárgyat vagy javakat a [22/97] törvényerejű rendelet B és C mellékletében meghatározott ártalmatlanításra vagy hasznosításra közvetlenül vagy közvetve továbbítanak, vagy ilyen műveleteknek alávetnek;

b) »megválni szándékozik«: anyagoknak, tárgyaknak vagy javaknak a [22/97] törvényerejű rendelet B és C melléklete szerinti ártalmatlanítási vagy hasznosítási célra történő továbbításának a szándéka;

c) »megválni köteles«: jogszabályból, hatósági intézkedésből vagy az anyag, a tárgy, vagy a javak természetéből — vagy abból a tényből , hogy az a [22/97] törvényerejű rendelet D mellékletében meghatározott veszélyes hulladékok jegyzékében szerepel — eredő azon kötelezettség, hogy valamely anyagot, tárgyat vagy javakat ártalmatlanításra vagy hasznosításra továbbítsanak.

(2) Az (1) bekezdés b) és c) pontja, nem alkalmazható a termelési vagy fogyasztási maradékok kategóriájába tartozó anyagokra, tárgyakra vagy javakra, ha az alábbi feltételek bármelyike fennáll:

a) ha ezek mindennemű előzetes kezelés nélkül és a környezet károsítása nélkül ugyanabban, hasonló, illetve különböző termelési vagy fogyasztási ciklusban újrafelhasználásra kerülhetnek, vagy ténylegesen és objektíven újrafelhasználásra kerülnek;

b) ha ezek előzetes kezelés után, de a [22/97] törvényerejű rendelet C mellékletében felsorolt hasznosítási műveletek igénybevétele nélkül ugyanabban, hasonló, illetve különböző termelési vagy fogyasztási ciklusban újrafelhasználásra kerülhetnek, vagy ténylegesen és objektíven újrafelhasználásra kerülnek."

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

20 A. Nisellit, az ILFER SpA társaság jogilag felelős képviselőjét, engedély nélkül végzett hulladékgazdálkodási tevékenység bűncselekményének elkövetésével vádolják. A pénzügyőrség ugyanis elfogta az ILFER SpA egyik vastartalmú anyagot szállító nyerges vontatóját, amely nem rendelkezett a 22/97 törvényerejű rendelet által előírt hulladékazonosító nyomtatvánnyal. Kitűnt az is, hogy a nyerges vontató nem szerepelt az ugyanezen törvényerejű rendelet által bevezetett hulladékgazdálkodással foglalkozó vállalatok nemzeti jegyzékében.

21 Az eljárás folyamán előterjesztett szakértői vélemény szerint a lefoglalt anyagok bontott gépekből és járművekből, illetve összegyűjtött hulladéktárgyakból származtak. Ezen anyagok közös jellemzője, hogy vasból vagy más fémekkel ötvözött vasból

voltak, amelyek részben szerves anyaggal — például lakkal, zsírral vagy növényi szálakkal — voltak szennyezve. Különböző technológiai folyamatokból származtak, amelyekből azért távolították el őket, mert ott már nem voltak használhatók.

22 A büntetőeljárás lefolytatása tekintetében — a 138/02 törvényrendelet hatálybalépése után — a Tribunale penale di Terni lényegében a hulladék fogalmának a 138/02 törvényrendelet 14. cikkében adott „hiteles értelmezésével" kapcsolatban teszi fel kérdését, amely értelmezés ellentétes lehet a 75/442 irányelvvel. Ezen értelmezés szerint azon tettek, amelyek elkövetésével A. Nisellit vádolják, már nem minősíthetők bűncselekménynek, mivel a lefoglalt vashulladékot újrafelhasználásra szánták, így az nem minősíthető hulladéknak. Ha azonban ez az értelmezés összeegyeztethetetlen lenne a 75/442 irányelvvel, a büntetőeljárást a vádemelés alapján folytatni kell.

23 Miután a Tribunale penale di Terni utalt arra, hogy a Bizottság a 75/442 irányelvből eredő kötelezettségeinek elmulasztása miatt kötelezettségszegés megállapítása iránt eljárást indított az Olasz Köztársaság ellen, úgy határozott, hogy felfüggeszti az eljárást, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:

„1) Megengedhető-e az, hogy a hulladék fogalmát taxatív módon attól tegyék függővé, hogy az Olaszországban a [22/97] törvényerejű rendelet 6. cikke (1) bekezdésének a) pontja által átültetett »megválik«, »megválni szándékozik«, illetve »megválni köteles« kifejezéseket a következőképpen értelmezik:

a) »megválik«: minden olyan cselekedet, amellyel anyagot, tárgyat vagy javakat a [22/97] törvényerejű rendelet B és C melléklete szerinti ártalmatlanításra vagy hasznosításra közvetlenül vagy közvetve továbbítanak, vagy ilyen műveleteknek alávetnek;

b) »megválni szándékozik«: anyagoknak, tárgyaknak vagy javaknak a [22/97] törvényerejű rendelet B és C melléklete szerinti ártalmatlanítási és hasznosítási célra történő továbbításának a szándéka;

c) »megválni köteles«: jogszabályból, hatósági intézkedésből vagy az anyag, tárgy vagy javak természetéből — vagy abból a tényből, hogy az a [22/97] törvényrendelet D mellékletében meghatározott veszélyes hulladékok jegyzékében szerepel — eredő azon kötelezettség, hogy valamely anyagot, tárgyat vagy javakat hasznosításra vagy ártalmatlanításra továbbítsanak?

2) Megengedhető-e az, hogy a hulladék fogalma, ha a következő előfeltételek egyike teljesül, taxatív módon ne terjedjen ki a termelési vagy fogyasztási maradékként keletkező anyagokra, tárgyakra vagy javakra:

a) ha ezek mindennemű előzetes kezelés és a környezet károsítása nélkül, ugyanabban, hasonló, illetve különböző termelési vagy fogyasztási ciklusban újrafelhasználásra kerülhetnek, vagy ténylegesen és objektíven újrafelhasználásra kerülnek;

b) ha ezek előzetes kezelés után, de az Olaszországban hatályban lévő 22/97 törvényrendelet C mellékletében (amely szó szerint ültette át a 91/156/EGK irányelv II. mellékletét) felsorolt hulladékhasznosítási műveletek igénybevétele nélkül ugyanabban, hasonló, illetve különböző termelési vagy fogyasztási ciklusban újrafelhasználásra kerülhetnek, vagy ténylegesen és objektíven újrafelhasználásra kerülnek?"

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az elfogadhatóságról

24 Az olasz kormány egyrészről azt állítja, hogy felesleges a Bíróságot a közösségi jog értelmezésére kérni, mivel az olasz ítélkezési gyakorlatban nem állnak fenn a kérdést előterjesztő bíróság által említett értelmezési nehézségek.

25 Az olasz kormány másrészről arra hivatkozik, hogy az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések elfogadhatatlanok, mivel a kérdést előterjesztő bíróság valójában azt kéri a Bíróságtól, hogy arról a kötelezettségszegésről mondjon ítéletet, amelynek elkövetésével a Bizottság által indított eljárás keretében az Olasz Köztársaságot vádolják, és amely az előzetes döntéshozatalra utaló végzésben is említésre került.

26 E két érvet el kell utasítani. Egyedül az ügyben eljáró és a jogvita eldöntésére hivatott nemzeti bíróság feladata, hogy az adott ügy sajátosságaira figyelemmel megítélje mind az előzetes döntéshozatalnak az ítélethozatalhoz való szükségességét, mind a Bíróság elé terjesztett kérdések jelentőségét. Következésképpen, ha az előterjesztett kérdések a közösségi jog értelmezésére irányulnak, a Bíróság főszabály szerint köteles határozni. A valamely nemzeti bíróság által előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésre vonatkozó döntés pedig csak abban az esetben tagadható meg, ha nyilvánvaló, hogy a nevezett bíróság által kért közösségi jogi értelmezésnek vagy a közösségi jogi rendelkezés érvényessége vizsgálatának semmilyen kapcsolata sincs a valósággal vagy az alapeljárás tárgyával, ha az adott probléma csak hipotetikus természetű, vagy ha a Bíróság nem rendelkezik azokkal a ténybeli és jogi elemekkel, amelyek az előterjesztett kérdések hasznos megválaszolásához szükségesek (lásd különösen a C-379/98. sz., PreussenElektra ügyben 2001. március 13-án hozott ítélet [EBHT 2001., I-2099. o.] 38. és 39. pontját).

27 Jelen esetben azonban nem erről van szó. Egyrészről, az ügy irataiból az következik, hogy a Bíróságnak feltett kérdések közvetlen kapcsolatban állnak a Tribunale penale di Terni előtt folyamatban lévő ügy tárgyával. Másrészről, a Bizottság által az Olasz Köztársaság ellen — a 75/442 irányelv alapján ez utóbbit terhelő kötelezettségek teljesítésének elmulasztása miatt — kezdeményezett kötelezettségszegés megállapítása iránti eljárás távolról sem teszi tárgytalanná az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdéseket.

28 Anélkül, hogy megkérdőjelezte volna a Bíróság előtt indított eljárást, a Bizottság írásbeli észrevételeiben azt hangoztatta, hogy amennyiben a Bíróság megállapítja, hogy az érdekelt személy büntetőjogi felelősségét kizáró 138/02 törvényrendelet 14. cikke ellentétes a 75/442 irányelvvel, a nemzeti bíróság A. Niselli büntetőjogi felelősségének a megállapítása vagy annak súlyosítása érdekében nem hivatkozhat az említett irányelvre.

29 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy egy irányelv önmagában nem keletkeztethet magánszemélyre vonatkozó kötelezettséget, így magánszeméllyel szemben nem is lehet hivatkozni rá (lásd különösen a C-343/98. sz., Collino és Chiappero ügyben 2000. szeptember 14-én hozott ítélet [EBHT 2000., I-6659. o.] 20. pontját). Ugyanígy: egy irányelv önmagában, a végrehajtására valamely tagállamban elfogadott jogszabálytól függetlenül nem állapíthatja meg és nem is súlyosíthatja azon személyek büntetőjogi felelősségét, akik a rendelkezéseit megsértik (lásd különösen a 80/86. sz., Kolpinghuis Nijmegen ügyben 1987. október 8-án hozott ítélet [EBHT 1987., I-3969. o.] 13. pontját és a C-168/95. sz. Arcaro-ügyben 1996. szeptember 26-án hozott ítélet [EBHT 1996., I-4705. o.] 37. pontját).

30 Mindazonáltal jelen esetben kétségtelenül igaz, hogy az A. Niselli elleni büntetőeljárás alapjául szolgáló tett az elkövetés idején adott esetben még büntetőjogilag szankcionálható cselekménynek minősülhetett. Ilyen körülmények között pedig felesleges annak latolgatása, hogy a 75/442 irányelv alkalmazása tekintetében milyen következmények adódhatnak a büntetések törvényességének elvéből (lásd e tekintetben a C-304/94., C-330/94., C-342/94. és C-224/95. sz., Tombesi és társai ügyben 1997. június 25-én [EBHT 1997., I-3561. o.] hozott ítélet 43. pontját).

31 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tehát elfogadható.

Az ügy érdeméről

Az első kérdésről

32 A kérdést előterjesztő bíróság első kérdésével lényegében arra vár választ, hogy a 75/442 irányelv 1. cikke a) pontjának első bekezdésében használt „megválni", „megválni szándékozik", illetve „megválni köteles" kifejezések taxatív módon csupán azokra az esetekre vonatkoznak-e, amelyekben valamely anyagot vagy tárgyat annak birtokosa az irányelvnek — az olasz jogszabályokban megtalálható — II. A. és II. B. melléklete szerinti ártalmatlanításra vagy hasznosításra közvetlenül vagy közvetve továbbít, vagy ilyen műveleteknek alávet, illetve ugyanennek a birtokosnak törvényből, hatósági intézkedésből, az adott anyag vagy tárgy természetéből — vagy abból a tényből, hogy az szerepel a veszélyes hulladékok jegyzékében — eredően az a szándéka vagy kötelezettsége, hogy ugyanezt az anyagot vagy tárgyat hasznosításra vagy ártelmatlanításra továbbítsa.

33 A hulladék fogalomának hatályát a „megválni" ige jelentéstartalma határozza meg, amelyet egyrészről a 75/442 irányelv céljának fényében kell értelmezni; e célt az irányelv harmadik preambulumbekezdése úgy határozza meg, mint az emberi egészségnek és a környezetnek a hulladék gyűjtése, szállítása, kezelése, tárolása és lerakása által okozott káros hatások elleni védelmét, másrészről pedig az EK 174. cikk (2) bekezdésének fényében kell értelmezni, amely előírja, hogy a Közösség környezetpolitikájának célja a magas szintű védelem, és ez a politika az elővigyázatosság és a megelőzés elvén alapul (lásd különösen a C-9/00. sz., Palin Granit és Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus ügyben 2002. április 18-án hozott ítélet [EBHT 2002., I-3533. o.; a továbbiakban: Palin Granit ítélet] 21. és 23. pontját).

34 A 75/442 irányelv azonban semmilyen döntő ismérvet nem határoz meg arra vonatkozóan, hogy hogyan állapítható meg a birtokos arra irányuló szándéka, hogy az adott tárgytól vagy anyagtól megváljék. Közösségi rendelkezések hiányában viszont a tagállamok szabadon választhatnak a nemzeti jogba átültetett közösségi irányelvekben megállapított tényállási elemek bizonyításának módozatai között, ami azonban nem veszélyeztetheti a közösségi jog hatékony érvényesülését (lásd különösen a C-418/97. és C-419/97. sz., ARCO Chemie Nederland és társai ügyben 2000. június 15-én hozott ítélet [EBHT 2000., I-4475. o.] 41. pontját).

35 A kérdést előterjesztő bíróság a hulladék kifejezést úgy értelmezi, hogy a 75/442 irányelv 1. cikke a) pontjának első bekezdése szerinti „megválás" vagy az arra vonatkozó szándék vagy kötelezettség abban jut kifejezésre, hogy az anyagot vagy tárgyat ártalmatlanításra vagy hasznosításra szánják.

36 Ha azonban az anyagtól vagy tárgytól történő megválást kizárólag a 75/442 irányelv II. A. és II. B. melléklete szerinti ártalmatlanítási vagy hasznosítási művelet tényleges végrehajtásával határozza meg, az így adott értelmezés a hulladéknak való minősítést olyan művelet megvalósulásától teszi függővé, amely csak akkor minősíthető ártalmatlanításnak vagy hasznosításnak, ha hulladékra vonatkozik. Következésképpen ez az értelmezés nem járul hozzá a hulladék kifejezés pontosabbá tételéhez.

37 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy abból a körülményből, hogy az anyagot alávetik a 75/442 irányelv II. A. vagy II. B. mellékletében meghatározott egyik műveletnek, még nem lehet olyan következtetést levonni, hogy meg kívánnak válni tőle, illetve hogy a szóban forgó anyag hulladék lenne (a fent hivatkozott Palin Granit ítélet 27. pontja). Ha ugyanis a szóban forgó értelmezésnek megfelelően minden anyag vagy minden olyan tárgy hulladéknak minősülne, amelyen elvégezték a 75/442

irányelv II. A. és II. B. mellékletében meghatározott műveletek valamelyikét, akkor azon anyagok vagy tárgyak is hulladéknak minősülnének, amelyek az említett irányelv értelmében nem azok. A fenti értelmezés alapján például a fűtési célra felhasznált tüzelőolaj minden esetben hulladéknak minősülne, hiszen amikor elégetik, a 75/442 irányelv II. B. mellékletének R1 kategóriájában meghatározott műveletnek vetik alá.

38 Ha azonban a kérdést előterjesztő bíróság értelmezésének megfelelően az az anyag vagy tárgy, amelytől nem a 75/442 irányelv II. A. és II. B. mellékletében meghatározott módon válnak meg, nem minősülne hulladéknak, akkor ez leszűlítené a hulladéknak az említett irányelv 1. cikke a) pontjának első bekezdésében meghatározott fogalmát. Ily módon az az anyag vagy tárgy, amelynek ártalmatlanítása vagy hasznosítása nem kötelező, és amelytől birtokosa egyszerű lerakás útján válik meg — anélkül hogy azt alávetné az imént említett műveletek valamelyikének —, nem minősülne hulladéknak, noha a 75/442 irányelv értelmében igenis az lenne.

39 Az a tény, miszerint a hulladék lerakása nem minősül a kérdéses hulladék ártalmatlanításának, kitűnik a 75/442 irányelv 4. cikk második bekezdéséből, amely úgy fogalmaz, hogy „[a] tagállamoknak megteszik a szükséges intézkedéseket [...], hogy megtiltsák a hulladékok ellenőrizetlen elvezetését vagy lerakását, illetve ellenőrizetlen ártalmatlanítását". Ez a szabályozás világosan elkülöníti a lerakást és az ártalmatlanítást. Ebből kifolyólag valamely tárgy vagy anyag lerakása és ártalmatlanítása a 75/442 irányelv 1. cikke a) pontjának első bekezdése értelmében — az egyéb létező módozatok mellett — a hulladéktól való megválás két különálló módját jelenti.

40 Az első kérdésre tehát azt a választ kell adni, hogy a hulladéknak a 75/442 irányelv 1. cikke a) pontjának első bekezdése értelmében vett meghatározása nem

értelmezhető úgy, hogy az taxatíve az említett irányelv II. A. és II. B. mellékletében foglalt vagy ennek megfelelő listákon szereplő ártalmatlanításra vagy hasznosításra továbbított vagy ilyen műveleteknek alávetett anyagokra vagy tárgyakra vonatkozik, illetőleg olyanokra, amelyeket birtokosa — akár saját szándéka alapján, akár mivel arra köteles — e műveleteknek kíván alávetni.

A második kérdésről

41 A kérdést előterjesztő bíróság második kérdésével lényegében arra vár választ, hogy kizárhatók-e a hulladéknak a 75/442 irányelv 1. cikke a) pontjának első bekezdése által megállapított fogalmából a termelési vagy fogyasztási ciklusban — akár előzetes kezelés és a környezet károsítása nélkül, akár előzetes kezelés alapján, de a (75/442 irányelv II. B. mellékletét szó szerint a nemzeti jogba átültető) 22/97 törvényrendelet C. melléklete szerinti hulladékhasznosítási műveletet nem igénylő — újrafelhasználható vagy újrafelhasznált termelési vagy fogyasztási maradékok.

42 Ahogy azt az olasz kormány is hangsúlyozza, a második kérdés tárgyát képező értelmezés arra irányul, hogy az újrafelhasználható termelési vagy fogyasztási maradékokat — bizonyos feltételek fennállása esetén — kizárja a hulladék fogalmából.

43 Miként a Bíróság arról már határozott, az a körülmény, hogy valamely használt anyag termelési maradék, főszabály szerint támpontot nyújt a tekintetben, hogy a birtokos az adott anyagtól — a 75/442 irányelv 1. cikk a) pontjának első bekezdése értelmében — megválik, megválni szándékozik vagy megválni köteles (lásd a fent hivatkozott, ARCO Chemie Nederland és társai ítélet 84. pontját). Ugyanez a következtetés adódik a fogyasztási maradékok esetén is.

44 Az az elemzés is elfogadható azonban, hogy az olyan termelési vagy kitermelési folyamatból származó tárgy, anyag vagy nyersanyag, amelynek rendeltetése alapvetően nem ezen tárgy, anyag vagy nyersanyag termelése, nem maradéknak, hanem melléktermléknek minősül, amelytől a termelő vállalat nem kíván a 75/442 irányelv 1. cikke a) pontjának első bekezdése értelmében „megválni", hanem — valamely későbbi folyamat során — számára előnyös feltételek mellett, előzetes feldolgozási eljárás nélkül kívánja felhasználni vagy kereskedelmi forgalomba hozni. Ez az elemzés nem ellentétes a nevezett irányelv céljaival, mivel semmi nem indokolja, hogy a 75/442 irányelv ártalmatlanításra, illetve hasznosításra vonatkozó rendelkezéseinek vessünk alá olyan tárgyakat, anyagokat vagy nyersanyagokat, amelyek a feldolgozástól függetlenül is gazdasági értékkel rendelkeznek, és mint ilyenek az ezen árukra vonatkozó jogszabályok hatálya alá tartoznak (lásd a fent hivatkozott Palin Granit ítélet 34. és 35. pontját).

45 Mindezek ellenére — figyelembe véve a hulladék fogalmának minél tágabb értelmezésére vonatkozó kötelezettséget — a környezetükre irányuló negatív hatások és terhelések korlátozása érdekében a melléktermékekre vonatkozó fenti érvelést azokra az esetekre kell korlátozni, amelyek során a tárgyak, az anyag vagy nyersanyag ugyanazon termelési körben történő előzetes feldolgozás nélküli újrafelhasználása nem csak lehetséges, hanem bizonyos is (a fent hivatkozott Palin Granit ítélet 36. pontja).

46 Így tehát valamely adott anyag 75/442 irányelv alapján történő hulladéknak való minősítése tekintetében a kérdéses anyag termelési maradék mivolta mellett egy második meghatározó kritérium az anyag előzetes feldolgozás nélküli újrafelhasználásának valószínűsége. Ha az adott anyag újrafelhasználási lehetősége mellett az is megállapítható, hogy annak megvalósítása az anyag birtokosa számára tényleges gazdasági előnnyel jár, akkor az ilyen újrafelhasználás valószínűsége magas. Ebben az esetben a szóban forgó anyag már nem teher, amelytől birtokosa „meg kíván válni", hanem valódi terméknek minősül (a fent hivatkozott Palin Granit ítélet 37. pontja).

47 A fentiekből az következik, hogy az olyan termelési vagy kitermelési folyamatból származó tárgyat, anyagot vagy nyersanyagot, amelynek rendeltetése alapvetően nem ezen tárgy, anyag vagy nyersanyag termelése — amennyiben előzetes kezelés nélküli újrafeldolgozása ugyanazon termelési folyamatban bizonyos — nem hulladéknak, hanem melléktermeknek kell minősíteni, amelytől a birtokosa nem kíván az említett irányelv 1. cikke a) pontjának első bekezdése értelmében „megválni" (lásd a C-114/01. sz., AvestaPolarit Chrome ügyben 2003. szeptember 11-én hozott ítéletet [EBHT 2003., I-8725. o.]).

48 Ez utóbbi elemzés nem alkalmazható azonban a fogyasztási maradékokra, amelyek nem minősülhetnek valamely termelési vagy kitermelési folyamat ugyanazon termelési körben újrafelhasználható „melléktermékeinek".

49 Ehhez hasonló elemzés az olyan maradékok esetében sem fogadható el, amelyeket nem lehet előzetes feldolgozás nélkül bizonyosan újrafelhasználásra kerülő használt áruknak minősíteni.

50 Márpedig az olyan rendelkezésből adódó értelmezés alapján, amilyen a 138/02 törvényrendelet 14. cikke, ahhoz hogy a termelési vagy fogyasztási maradék ne minősüljön hulladéknak, elegendő lenne, ha e maradék bármelyik termelési vagy fogyasztási ciklusban — akár előzetes kezelés és a környezet károsítása nélkül, akár előzetes kezelés alapján, de a 75/442 irányelv II. B. melléklete szerinti hasznosítási műveletet nem igényelve — újrafelhasználásra kerülne, vagy újrafelhasználásra kerülhetne.

51 Ez az értelmezés azonban nyilvánvalóan kivon a hulladéknak való minősítés alól olyan termelési és fogyasztási maradékokat is, amelyek pedig egyébként megfelelnek a 75/442 irányelv 1. cikke a) pontjának első bekezdésében adott meghatározásnak.

52 E tekintetben tehát a szóban forgó anyagok — amilyenekről az alapügyben is szó van — nem kerülnek ugyanazon termelési körben bizonyosan és előzetes feldolgozás nélkül újrafelhasználásra, hanem olyan anyagoknak vagy tárgyaknak minősülnek, amelyektől birtokosuk megvált. Az A. Niselli által adott felvilágosítás szerint a jogvita tárgyát képező anyagokat a későbbiekben szétválogatták, illetve azokon bizonyos esetekben további feldolgozási műveletet hajtottak végre, azok tehát másodlagos vas- és acélipari nyersanyagnak minősülnek. Ilyen összefüggésben azonban mindaddig hulladéknak minősülnek, amíg vas- és acélipari termék formájában ténylegesen újrahasznosításra nem kerülnek, azaz amíg létre nem hozzák belőlük a feldolgozási folyamat azon végtermékét, amelyre eredetileg szánták őket. Korábbi időszakban azonban, amíg az említett feldolgozási folyamat be nem fejeződött, még nem minősülnek újrahasznosítottnak. Ezzel szemben — azon esetet kivéve, amikor az ilyen módon előállított terméket birtokosuk elhagyja — a szóban forgó anyagok hulladékként történő minősítése legkésőbb abban a pillanatban szűnik meg, amikor vas- és acélipari termékké alakítják őket, mivel ettől kezdve szinte lehetetlen megkülönböztetni őket az elsődleges vas- és acélipari nyersanyagból előállított vas- és acélipari termékektől (az újrahasznosított csomagolóanyagok speciális esetére vonatkozóan lásd a C-444/00. sz., Mayer Parry Recycling ügyben 2003. június 19-én hozott ítélet [EBHT 2003., I-6163. o.] 61–71. pontját).

53 A második kérdésre tehát azt a választ kell adni, hogy a hulladéknak a módosított 75/442 irányelv 1. cikke a) pontjának első bekezdése szerinti fogalmát nem úgy kell értelmezni, hogy az nem foglalja magában a termelési vagy fogyasztási ciklusban — akár előzetes kezelés nélkül és a környezetet nem károsítva, akár előzetes kezelés alapján, de az irányelv II. B. melléklete szerinti hasznosítási műveletet nem igénylő — újrafelhasználható vagy újrafelhasznált összes termelési vagy fogyasztási maradékok összességét.

A költségekről

54 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban levő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek kötségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (második tanács) a következőképpen határozott:

1) **A hulladéknak az 1991. március 18-i 91/156/EGK tanácsi irányelvvel és az 1996. május 24-i 96/350/EK bizottsági határozattal módosított, a hulladékokról szóló, 1975. július 15-i 75/442/EGK tanácsi irányelv 1. cikke a) pontjának első bekezdése szerinti meghatározása nem értelmezhető úgy, hogy az taxatíve az említett irányelv II. A. és II. B. mellékletében foglalt vagy ennek megfelelő listákon szereplő ártalmatlanításra vagy hasznosításra továbbított vagy ilyen műveleteknek alávetett anyagokra vagy tárgyakra vonatkozik, illetőleg olyanokra, amelyeket birtokosa — akár saját szándéka alapján, akár mivel arra köteles — e műveleteknek kíván alávetni.**

2) **A hulladéknak a 91/156 irányelvvel és a 96/350 határozattal módosított, 75/442 irányelv 1. cikke a) pontjának első bekezdése szerinti fogalmát nem úgy kell értelmezni, hogy az nem foglalja magában a termelési vagy fogyasztási ciklusban — akár előzetes kezelés nélkül és a környezetet nem károsítva, akár előzetes kezelés alapján, de az irányelv II. B. melléklete szerinti hasznosítási műveletet nem igénylő — újrafelhasználható vagy újrafelhasznált termelési vagy fogyasztási maradékok összességét.**

Aláírások